

ОБИГ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ Й ЗАГРОЗИ

Особливий фокус уваги з точки зору дотримання ключових прав людини у сфері сільського розвитку, продовольчої безпеки, земельних відносин та землекористування на сьогодні викликають норми земельного законодавства України, що визначають загальну площу земельних ділянок сільськогосподарського призначення у власності. Набуття у власність громадянами України та юридичними особами (крім банків) земельних ділянок сільськогосподарського призначення загальною площею до 10 тис. га після 1 січня 2024 року [1, 2], в умовах правового режиму воєнного стану, а фактично – під час повномасштабного вторгнення, без встановлення додаткових обмежень розглядається як загроза економічній, екологічній, загалом національній безпеці держави.

Правовий режим воєнного стану накладає певні обмеження прав і свобод громадян та прав і законних інтересів юридичних осіб [3]. Відтак значуще для ключового в даний період сектору національної економіки – сільського господарства, а отже, в цілому для суспільного добробуту і продовольчої безпеки, питання обігу земель сільськогосподарського призначення потребує особливого регулювання. При цьому слід врахувати зміну ролі держави і ринку у процесі земельної реформи, що й визначає передумови відповідних зрушень у розподілі доходів, виникнення можливостей для зростання та гарантування базових прав людини усім верствам населення, у тому числі найбільш уразливим [4, с. 62].

Для того, щоб обіг земель сільськогосподарського призначення в Україні узгоджувався з дотриманням ключових прав людини у сфері сільського розвитку, продовольчої безпеки, земельних відносин та землекористування, необхідним є формування інституційного середовища для справедливого та реального розподілу контролю над процесом виробництва реальних землекористувачів [4, с. 52]. Це полягає у встановленні кількісних і якісних додаткових обмежень щодо загальної площі земельних ділянок сільськогосподарського призначення у власності однієї особи (фізичної чи юридичної). Важливо, щоб встановлення таких обмежень не допускало дискримінації учасників ринку та неправомірного втручання у здійснення власником землі своїх повноважень.

Дослідження виконані в проєкті "Substantiation and measures for implementation of a human rights-based integrated approach to rural development, food security and land policy in post-war rebuilding of Ukraine", фінансованому в рамках програми "Long-term program of support of the Ukrainian research teams at the Polish Academy of Sciences carried out in collaboration with the U.S. National Academy of Sciences with the financial support of external partners".

Перелік посилань:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення : Закон України від 31.03.2020 № 552-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/552-20>
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III ; редакція 17.09.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
3. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII ; редакція від 19.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
4. Бородіна О. М. Егалітарна та ринкова земельні реформи у контексті суспільного добробуту і базових прав людини. *Економіка і прогнозування*. 2021. № 1. С. 49–70. <https://doi.org/10.15407/eip2021.01.049>